

نقش تبلیغات در اجتماع

- ✱ ارزش تبلیغات
- ✱ اثر تبلیغات
- ✱ نقش تبلیغات در اسلام
- ✱ حدود تبلیغات
- ✱ اگر تبلیغات ترك شود...
- ارزش تبلیغات

یکی از اموری که دنیای امروز را بخود متوجه ساخته و برای آن ارزش فراوانی قائل شده اند «تبلیغات» است که در هر کشور متمدنی برای آن سازمانهای مجهزی تأسیس و با تمام وسائلی که ممکن است از آن استفاده و روز بروز هم بر توسعه و پیشرفت آن میافزایند .

آری بجاست که باین موضوع مهم بیش از همه چیز اهمیت داده شود و تسامح و امکان از وسائل تبلیغاتی موجود استفاده گردد ، زیرا یکی از اساسی ترین عاملی که می-تواند افکار و عقاید و احساسات بشر را تحت تأثیر و کنترل قرار داده و آنها را بسوی کمال و سعادت سوق دهد همین «تبلیغات» است که با بیدار نمودن افکار مردم روح فضیلت و انسانیت را در آنها دمیده و آنها را باوج سعادت میرساند .

بهمین منظور ، دین مقدس اسلام بیش از هر چیزی باین موضوع توجه و اهتمام داشته و تمام مسلمین را مسئول انجام این امر بزرگ میداند تا آنجا که تبلیغات را بنام دو فریضه دینی از فروع دین بنام «امر بمعروف و نهی از منکر» بشمار آورده است .

زیرا اسلام برای هر فرد دو نوع وظیفه لازم شمرده يك وظیفه شخصی و انفرادی و يك وظیفه نوعی و اجتماعی ، یعنی هر فرد مسلمان علاوه بر آنکه مسئول اعمال خویش

شناخته شده تا حدودی مسئول اعمال دیگران هم خواهد بود و گذشته از مواظبت گفتار و کردار و اعمال خود باید مراقب اعمال دیگران هم باشد تا بر اثر این مراقبت و نگرهبانی فردی و اجتماعی خودش و دیگران از هر گونه آلودگی محفوظ بمانند و همه افراد آنجامه از کوچک و بزرگ، مرد و زن، غنی و فقیر، در سایه فضیلت و تقوی زندگانی سعادت - مندانه و لذت بخش داشته باشند حدیث معروف کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیت از پیغمبر اکرم (ص) معرف این برنامه وسیع اسلامی است، زیرا این حدیث بما میگوید که همه شما حافظ و نگاهبان یکدیگر و مسئولیت مشترک دارید.

اثر تبلیغات

موقیبت و سربلندی هر قومی منوط به سرمایه های اخلاقی و فضائل و کمالات آن جمعیت است و شخصیت و صفات روحی هر فرد، از این سه عامل سرچشمه میگیرد.

۱ - وراثت ۴ - تقلید ۳ - تلقین و تبلیغ،

۱ - وراثت: صفات روحی و اخلاقی طبق قانون توارث از پدر و مادر به فرزندان میرسد و خواه ناخواه در اصاق روح و روان کودکان تاثیر و آثار آنرا با همان اخلاق تعویل جامعه خواهد داد از این نظر اسلام این پیش بینی را نموده دستوره های جامع و وسیعی برای پرورش صحیح فرزندان از هنگام انقضاء نطفه تا موقع تولد و از آن بیعد تا آخرین لحظات زندگی داده است.

۲ - تقلید: این هم یکی از غرائز انسان است که کوچکتر از بزرگتر و زیر دست از بالای دست خود و کودکان از بزرگان پیروی کرده اعمال دسته اول بدون فکر و تأمل در مغز و روح دسته دوم اثر گذاشته از آنها تقلید مینمایند، اسلام هم باین امر توجه کامل داشته دو قرآن کریم از افرادی که بدون دلیل و برهان پیروی از عقائد و سنن پدران و اسلاف خود نموده مذمت کرده است. (۱)

و همچنین از پیغمبر گرامی اسلام (ص) نقل شده که اصلاح هر امتی منوط باصلاح زمامداران و علماء آن است اگر طبقه عالی اجتماع صالح و درستکار باشند طبقات دیگر هم از آنها تبعیت خواهند نمود.

۳ - تلقین و تبلیغ: این عامل از مؤثرترین عواملی است که در تعلیم و تربیت بشر اثر بسزایی دارد و یگانه وسیله ای است که میتوان با آن در اصاق روح و افکار و عقائد بشر تصرف نموده، و با تنویر و رشد افکار معنوی موجبات ترقی و سربلندی آنها

را فراهم کرد و از ذلك و بدبختی آنها رانجات داد .

با این مقدمات روشن شد بحکم عقل و منطق دین باید پیش از هر چیز بامر تبلیغات توجه نمود ، و همانطور که کشورهای متمدن جهان برای میل بهدفع و مقصد خود از تمام وسائل تبلیغاتی روز استفاده مینمایند ما مسلمین هم بمصدق آیه شریفه و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه (۱) باید مجهز بشام وسائل پیشرفت اسلام باشیم و بهر وسیله که ممکن است با وسائل تبلیغاتی روز معارف و حقایق تابناک اسلام را در شرق و غرب عالم بگوش جهانیان برسانیم تا تشنگان حق و حقیقت از پرتو آن بهره مند گردند .

نقش تبلیغات در اسلام

دین اسلام برای امر بمعروف و نهی از منکر امتیازی قائل شده که شاید برای هیچک از قوانین دیگر چنین امتیازی قائل نشده باشد ، زیرا بقاء و هستی دین را مرهون این دو عامل بزرگ دانسته و در مقابل ترك این دو ، خطر عظیمی پیش بینی کرده چنانچه امام باقر علیه السلام میفرماید : ان الامر بالمعروف والنهی عن المنکر سبیل الانبیاء و منهج الصالحاء فریضة عظیمة بها تقام الفرائض و تأمن المذاهب و تحل المكاسب و ترد المظالم و تعمر الارض و ینتصف من الاعداء و یتقیم الامر (۲) .
: « امر بمعروف و نهی از منکر راه پیامبران و روش نیکان است فریضه بزرگی است که در پرتو آن فرائض دیگر انجام میگردد ، راهها امن میشود ؛ کسب و کارها مشروع میگردد ، حقوق ستمدیدگان پرداخته میشود ، زمینها آباد ، دشمنان بجای خود خواهند نشست و تمام کارها و براه میگردد . »

پس میتوان بدون مبالغه گفت تبلیغات نسبت بدیگر دستورات دینی بمنزله روح است در مقابل بدن ، همانطوریکه روح حافظ بدن است تبلیغات هم نگهدارنده قوانین دین است . چون تبلیغات تا این درجه از اهمیت را حائز است اسلام برای عاملین بان پادشاهانی مقرر فرموده که شاید سنجش ثواب آنرا با هیچیک از اعمال نتوان نمود ، چنانکه از پیغمبر اکرم (ص) روایت شده است « ما اعمال البر عند الجهاد فی سبیل الله الا کفثه فی بحر لحي ، و ما جمیع اعمال البر و الجهاد فی سبیل الله عند الامر بالمعروف و النهی عن المنکر الا کفثه فی بحر لحي » (۳)

یعنی همه کارهای نیک نسبت بجهاد در راه خدا چون قطره می نسبت بدریا است و همه

(۱) سوره انفال آیه ۵۹ .

(۲) وافی ج ۲ صفحه ۲۸ (۳) جامع السامه ج ۲ صفحه ۲۳۴ .

کارهای نیک بضمیمه جهاد در راه خدا در برابر امر بمعروف و نهی از منکر چون قطره نسبت بدریا است .

حدود تبلیغات

بعضی تصور میکنند دایره امر بمعروف و نهی از منکر منحصر بمسائل خاصی است و برای تمام وظائف اخلاقی و اجتماعی امر بمعروف و نهی از منکر لازم نیست غافل از اینکه بطور کلی دو تمام شئون فردی و اجتماعی این دو قانون حکمفرماست و لذا تمام فقهاء اسلام با شرایط خاص فتوی بوجوب همه موارد امر بمعروف و نهی از منکر داده اند چنانکه فقیه بزرگوار صاحب کتاب معروف «جواهر» میگوید : «بهر وسیله که ممکن است باید کاری کرد که معروف ترویج و منکر ریشه کن گردد» ؛ بنابراین اگر کسی نظافت را مراعات ننمود و در معبر عمومی زباله یا آب کثیف یا آب دهان و بینی بیاندازد باید او را منع کرد یا اگر فروشنده ای حفظ الصحه را مراعات نکرد و اجناس کثیف و آلوده و خراب خود را در دسترس مشتریان قرارداد باید او را ملامت نمود یا آنکه دکانداری اجناس مغشوش و ناصالح خود را بجای صحیح بدست مشتری داد و یا اگر آنفروشی و کم فروشی را شیوه خود قرارداد شدیداً باید از او جلوگیری کرد تا بجای اینگونه خلافکارها درستکاری و نظافت و بهداشت در بین مردم رائج شود و جای منکرات را بگیرد .

اگر تبلیغات ترک شود

اگر در جامعه مسلمین این اصل مهم جامعه عمل بخود نپوشد و مردم باین فریضه دینی عمل ننمایند قطعی است خطر مرك فضیلت آنها را تهدید خواهد کرد و بتدریج پایه های محکم اصول اخلاق و دیانت متزلزل شده و کاخهای رفیع ایمان و تقوی واژگون خواهد گردید . بجای راستی و درستی دروغ و تزویر ، و بجای امانت و صداقت تقلب و خیانت ، و بجای صفا و صمیمیت کینه و حسد ، و بجای هر گونه فضیلت و اخلاق ناسودنا باکی جایگزین خواهد شد و این خطر بزرگ را که در اثر مسامحه در امر بمعروف و نهی از منکر دامنگیر اجتماع میشود پیغمبر اسلام (ص) پیش بینی فرموده در آنجا که میفرماید :

کیف بکم اذا فسدت نسا نکم و فسق شبابکم و لم تأمر و ابالمعروف و لم تنهوا
عن المنکر ؟ فقیل له صلی الله علیه و آله و یتکون ذلک یارسول الله ؟ قال نعم و
شر من ذلک کیف بکم اذا امرتم بالمنکر و نهیتم عن المعروف ؟ فقیل و یتکون
ذلک قال نعم و شر من ذلک کیف بکم اذا رأیتم المعروف منکرآ و المنکر معروفآ ❀